

3. Колесникова Т. О. Організація віддаленої роботи колективів бібліотек університетів України за часів драматичних невідомостей. URL: <http://eadnurt.diit.edu.ua/jspui/handle/123456789/11914>.
4. Комарівська Н., Лапшина І., Франчук Н. Літературна освіта дітей дошкільного та молодшого шкільного віку в контексті естетичного виховання. *Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія: педагогіка і психологія*. 2020. №61. С. 83–88. DOI 10.31652/2415-7872-2020-61-83-87.
5. Лапшина І. М., Комарівська Н. О. Використання елементів сучасних інноваційних технологій у формуванні інтересу до дитячої літератури у дітей дошкільного віку. *Інноваційні технології в дошкільній освіті* : збірник наукових статей за матеріалами II Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції 28–29 березня 2019 року. Переяслав-Хмельницький, 2019 . С. 85–87.
6. Машовець М. Дитяча книжка в процесі виховання сучасної дитини дошкільного віку. URL: http://www.interklasa.pl/portal/dokumenty/ridna_mowa_uk/index.php?page=rm38_07
7. Міністерство культури та інформаційної політики України: Презентовано Стратегію розвитку читання на 2021–2025 роки. URL: <https://mkip.gov.ua/news/5219.html> .
8. Технології творчого розвитку молодших школярів на уроках галузі «мови та літератури» Інформаційне видання : посібник для здобувачів ступеня вищої освіти магістра спеціальності 013 «Початкова освіта» / уклад. І. М. Лапшина, Н. Ю. Родюк. Вінниця, 2018. 60 с.

Розділ 1. ХУДОЖНЯ СПЕЦИФІКА ДИТЯЧОЇ ЛІТЕРАТУРИ.

МОВА ТВОРІВ ДЛЯ ДІТЕЙ І ПРО ДІТЕЙ

Валентина Бануляк

м. Вінниця

(Наук. керівн. – канд. філол. наук,

ст. викл. Крупка В. П.)

СВОЄРІДНІСТЬ ТВОРЧОГО МИСЛЕННЯ ІРИНИ ЖИЛЕНКО

Анотація. У статті окреслено художню специфіку творчого мислення Ірини Жиленко. В аспекті творчої еволюції зроблено акценти, які розкривають жанрову природу творів, стильові особливості письменниці.

Ключові слова: традиція, творча манера, ліричний цикл, мотив, часово-просторова організація тексту.

Abstract. The article outlines the artistic specifics of Iryna Zhilenko's creative thinking. In the aspect of creative evolution, accents are made, which reveal the genre nature of the works, the stylistic features of the writer.

Keywords: tradition, creative manner, lyrical cycle, motive, temporal-spatial organization of the text.

Творчість письменниці Ірини Жиленко відіграла важливу роль у розвитку літературної традиції. Свій творчий шлях авторка розпочала у важкий період шістдесятництва, коли сміливий лик свободи дав змогу розкритися багатьом творчим особистостям. Це було покоління творчої інтелігенції, народженого «відлигою».

У своїй творчості вона пройшла через важкі часи літературних погромів і переслідувань з боку комуністичної влади з середини 50-х до 80-х рр. XX ст. Автори на повні груди заявили про себе у творах, де поняття честі і гідності людини набули визначальної ролі.

Творчість Жиленко вирізняється елегантністю строфіки, вишуканістю підбору образних засобів. Уже в одному з перших своїх віршів («Радість») Ірина Жиленко висловила своє творче кредо – любити навколишній світ: землю, людей, працю, природу. Проте її поетичний шлях був складним, бо вже після виходу першої книги поезій «Соло на сольфі» поетесу почали повчати критики із газет, як вона має писати і про що не повинна навіть пригадувати. Проте це аж ніяк не вплинуло ні на тематику, ні на способи вираження поетичної думки.

Творча спадщина авторки є яскравим явищем в історії української літератури, оскільки містить різнопланові твори як за жанром, так і за стильовими особливостями. Як відомо, поетичну творчість І. Жиленко досліджували М. Жулинський, М. Коцюбинська, А. Макаров, М. Штолько та ін. Але, на нашу думку, твори письменниці до цього часу ще належним чином не оцінено. Можливо, вплинув той факт, що І. Жиленко, на думку багатьох критиків, «залишилася явищем не дисидентського, а суто літературного «шістдесятництва» [Галицька 2006, с. 9]. У зв'язку з цим аналіз різнобічної творчості поетки (20 віршованих збірок, книга спогадів «*Nomo feriens*») має важливу наукову значущість з точки зору сучасного літературознавства.

Метою нашої статті є окреслення особливостей творчої манери авторки, з'ясування місця її творчого доробку в українському літературному процесі.

Ірина Володимирівна Жиленко народилася 28 квітня 1941 року у Києві. Навчалася і працювала одночасно. Закінчила вечірнє відділення Київського державного університету імені Т.Г. Шевченка. Спочатку працювала вихователькою в дитячому садочку, потім – у редакціях газет «Молодь України», «Літературна Україна», журналу «Ранок». Саме на сторінках цих видань почали з'являтися її перші твори.

Ірина Жиленко – авторка близько 20 ліричних збірок: «Вікно у сад», «Соло на сольфі», «Автопортрет у червоному», «Дім під каштаном», «Концерт для скрипки, дощу и цвіркуна», «Ярмарок чудес», «Пори року», «Останній вуличний шарманщик», «Вечірка у старій винарні», «Євангеліє від Ластівки: Вибрані твори», «Світло вечірнє».

У поетичному доробку поетки багато віршів для дітей – «Достигають колосочки», «Двічі по два дорівнює кульбабці», «Казки про буфетного гнома», «Вуличка мого дитинства», «Новорічна історія про двері, яких нема, і про те, як корисно іноді помилятися номером». З-під пера І. Жиленко вийшло художньо-публіцистичне видання «Номо Feriens: Спогади». За книжку «Вечірка у старій винарні» її відзначено Державною премією ім. Т.Г. Шевченка. У першій книзі віршів «Соло на Сольфі» мисткиня оспівувала повсякденне мирне життя в усіх його найбуденніших проявах.

Мотивами збірки «Автопортрет у червоному» (1971) є любов, щастя, радість праці. Визначне місце в ній належить поезії «Україні» та «Григорію Сковороді», де відбувається чергова спроба через монологічну форму зобразити психологічний образ українського поета та філософа.

Збірка «Автопортрет у червоному» вміщує кілька ліричних циклів, як-от «Казки на заході Сонця» – цикл-видіння, в якому предмети довколишнього світу оживають і стають людиноподібними, наївними, казковими. Фантазія поетки набуває ознак символічності.

У збірці «Вікно у сад» (1978) дозрілим став погляд авторки на життя, але залишилися наївність, відвертість і простота серця. Залишилася та невтолима спрага до найменших порухів навколишнього світу «в звичайностях

чудесного», яка є естетичним кодом поетеси. Залишилась прихильність до Дому – «країни несподіваних радостей і чудес», де «всі речі роззолочені дитячим сміхом», де «озвучено посуд, окрилено портъери» [Коцюбинська 2009, с. 106].

Ліричні збірки «Концерт для скрипки, дощу і цвіркуна», «Дім під каштаном» (1981), «Ярмарок чудес» (1982), «Збулося літо. Вибране» (1983), «Останній вуличний шарманщик» (1985), «Дівчинка на кулі» (1987), «Вечірка у старій винарні» (1994) наповнені життєствердними мотивами, де в гармонії переплітається біографічне із загальнолюдським, величне із буденним.

Заговорив у сутінках годинник

про те, як час проходить крізь людину

і там, за нею, – вічністю стає.

І розуму нема туди дороги.

І лиш душі меланхолійний погляд

провидить все, коли годинник б'є [Жиленко 1979, с. 11].

І. Жиленко на кожному кроці своєї творчості була вірною сповідуваним ідеалам, цікавою та сучасною. Її лірична героїня могла бути саркастичною, жартівливою, веселою. Але завжди простою та вірною собі, емоційною і безпосередньою. Саме про такого героя говорить В.Крупка, досліджуючи поезію Д. Іванова: «Визначальним його компонентом у поезії є моно логічність художньої оповіді, яка розкриває дитячу безпосередність ліричного героя» [Крупка 2015, с. 325].

М. Жулинський в передмові до збірки «Євангеліє від ластівки» відзначає про авторку: «Поетичний світ Ірини Жиленко твориться за принципом інакшості, іншості, несхожості зі світом реальним, але уявний світ спровокований дійсністю, яку поетеса змінює завдяки образному відповіданню себе, точніше завдяки вивільненню себе уявою, мрією, фантазією з реального буття-існування і «поселенню» в художнє буття» [Жулинський 2006, с. 9]. «Та, яка молиться Богу віршами» – саме так назвав передмову до книги «Євангеліє від ластівки» літературознавець. «Вся лірична творчість Ірини Жиленко

створена з любов'ю, нею просякнута. Легка радість, змінюється журливістю. «Євангеліє від Ластівки» – поетична сповідь нового рівня. Часто в даному збірнику спогади зв'язані мирними спогадами з минулого із журбою. Це відтворення спогадів дитинства, сакрального часу психологічних переживань, які вже ніколи не повернуться» [Жулинський 2006, с. 9].

Михайлина Коцюбинська в одній із статей написала про І. Жиленко: «У поетеси свій чітко окреслений стабільний мікрокосм. Його осереддя – рідний дім, своя кімната – як фортеця, без якої не вижити в цьому розбурханому недоброму світі» [Коцюбинська 2009, с. 108].

Люблю я життя! І клопіт свій люблю.

Злочинний вечір той, що без утоми.

Я все із насолодою роблю:

Пишу поеми, і город полю,

І квітники плекаю коло дому... [Жиленко 1965, с. 76].

Аналізуючи літературну творчу спадщину Ірини Жиленко, слід відмітити важливість почуттів, вагу емоцій, навички бачити «моральними очима» сутність людини і світу, переміщення між реальним та вигаданим. У творчому доробку авторки варто відзначити переважання тематики дому, сім'ї, щоденного побуту; поетеса окреслює не стільки події, скільки емоції, поєднує свідоме і несвідоме, руйнує часово-просторову організацію тканини тексту. Як зазначає М. Коцюбинська, «тексти Ірини Жиленко позначені культурою думки і вислову» [Коцюбинська 2009, с. 110].

Отже, літературний доробок Ірини Жиленко є втіленням національного духу, національної ментальності, дає можливість поглянути на навколишній світ жінки-мисткині, жінки-українки.

Література:

1. Галицька Р. Р. Структурно-мистецький синкретизм лірики поеток-емігранток: монографічне дослідження. Тернопіль : Рада, 2006. 85 с.
2. Жиленко І. В. Євангеліє від ластівки : Вибране з десяти книг; ред. рада : В. Шевчук та ін. ; упоряд., всуп. ст. та бібліограф. А. М. Макарова Харків : Фоліо, 1999. 544 с.
3. Жиленко І. Концерт для скрипки, дощу і цвіркуна... : поезії. Київ : Рад. письменник, 1979. 116 с.

4. Жиленко І. Світло вечірнє : поезії. Київ : ПУЛЬСАРИ, 2010. 95 с.
5. Жиленко І. Соло на сольфі: поезії. Київ : Молодь, 1965. 79 с.
6. Жиленко І. Чайна церемонія. Київ : Радянський письменник, 1990. 159 с.
7. Жулинський М. Та, що молиться Богові віршами // Жиленко І. Євангеліє від ластівки: вибр. твори. 2-е вид. Київ : Пульсари, 2006. С. 4–30.
8. Коцюбинська М. Х. Листи і люди: роздуми про епістолярну творчість. Київ : ДУХ І ЛІТЕРА, 2009. 584 с.
9. Крупка В. П. Внутрішній світ дитини в поезії «Монолог з мого дитинства» Дмитра Іванова // Літератури світу : Поетика, ментальність і духовність: зб. наук. праць / Гол. ред. С.І. Ковпик. 2015. Вип. 6. С. 323–328.

Валідуда Інна

м. Вінниця

(Науковий керівник – ст. викл. Пойда О. А.)

ПОЕТИКА ПЕЙЗАЖНОЇ ЛІРИКИ МИХАЙЛА СТЕЛЬМАХА

Анотація. У статті йдеться про поезію Михайла Стельмаха, та особливості поетики пейзажу.

Ключові слова: Михайло Стельмах, творчість, поетика, пейзажна лірика, опис природи.

Abstract. The article deals with the poetry of Mikhail Stelmakh and the peculiarities of the poetic landscape.

Keywords: Mykhailo Stelmakh, creativity, poetics, landscape lyrics, description of nature.

Для поетичної творчості Михайла Стельмаха, зокрема пейзажної лірики, характерне переплетіння життя природи та життя людини. Образи природи органічно вплітаються у композицію твору, а це надає поетичному живопису глибоке символічне значення та багатогранну філософську основу. Таким чином, пейзажні замальовки є для М. Стельмаха символами рідної землі, що відтворюють настрої автора та передають емоційний стан і душевні переживання.

Вивчення цього явища вимагає нових методів, зокрема уваги до особистих знань та емоційного досвіду митця, загального аналізу змісту та форми вірша та уваги до актуальності таких творів з точки зору часу. Теоретична концепція лірики має значні перспективи, що підтверджується не